

Naš časopis, glasilo Občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva občine Vrhnika, ureja uredniški odbor: Tatjana Samardžič, Drago Debeljak, Doro Hvalica (odgovorni urednik), Rafael Jaklič, Miloš Mauri, Smiljan Ogorelec, Janez Pečar in Janez Žnidaršič. Naslov uredništva: OK SZDL, Cankarjev trg 8, Vrhnika. Tiska tiskarna Tone Tomšič v Ljubljani

NAŠ ČASOPIS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE VRHNIKA

Leto 2.

Številka 12

Maj-junij 1974

NAGOVOR TOVARIŠA JOŽETA SOJERJA, SEKRETARJA OBČINSKE KONFERENCE ZKS OB SPREJEMU TITOVE ŠTAFETE NA VRHNIKI:

Dragi tovariš Tito!

Zbrali smo se, da sprejmemo nosilce štafete, ki nosi tebi za 82. rojstni dan čestitke in pozdrav vseh delovnih ljudi in občanov naše države, posebno naše mladine, ki tako tudi veselo čaka praznovanje dneva mladosti.

Praznik dneva mladosti pa hkrati pomeni tudi praznik naše socialistične revolucije, v kateri si imel odločilno vlogo prav ti, naš veliki revolucionar, naš dragi tovariš TITO.

Ponosni smo na vse uspehe, ki smo jih dosegli pod tvojim vodstvom in vodstvom ZKJ, katero neomajno že toliko let vodiš.

Tudi mi tu na Vrhniki smo tako kot vsi ostali kraji naše domovine dosegli pod tvojim vodstvom velike rezultate in izboljšanje vsakdanjega življenja. Danes smo lahko ponosni na svoje revolucionarne uspehe.

Naša država je postala del najbolj naprednih sil v svetu in vsi njeni narodi združeni v enotni Jugoslaviji so trdna opora naše revolucije. Vsi uspehi, ki smo jih dosegli, so tudi prispevek k trdni odločitvi in odločnosti, da bomo tudi v prihodnje branili našo neodvisnost in suverenost, ki so jo prav v zadnjem času skušale ogroziti akcije italijanske vlade s pomočjo sil mednarodne reakcije.

Z iskrenimi čestitkami, ki ti jih danes pošiljamo prek nosilcev štafetne palice, izražamo vsi, mladina, delovni ljudje, občani člani ZK, vsi, prav vsi popolno pripadnost tvoji veliki misli, in ti popolnoma sledimo poti, ki si jo na čelu ZK zgradil v svojem dolgoletnem uspešnem revolucionarnem delu.

Zavedamo se tudi nalog, ki nas v tem trenutku čakajo, ter da še hitreje uporabimo orožje, ki si ga je delavski razred priboril v novi ustavi, in tako pod tvojim vodstvom in vodstvom ZK enotni, združeni nadaljujemo našo revolucionarno pot samupravnega socializma.

To pot nam je začrtal tudi VII. kongres ZKS, priprave na X. kongres ZKJ in akcijski programi, ki smo jih sprejeli, tako da bomo lahko v celoti izvajali naloge, ki so pred nami.

Naloge, ki nas še čakajo, niso lahke, vendar ti obljubljam, da bomo tudi te naloge, ki so pred nami, uspešno, vztrajno in neomajno dograjevali.

Dosledno bomo vztrajali pri dograjevanju in realiziranju novih ustavnih sprememb tako v TOZD, KS, šolah, skratka povsod, kjer živimo in delamo, tako da bo delavski razred lahko v celoti uspešno opravil svojo zgodovinsko vlogo!

Dragi tovariš Tito!

Želimo Ti še mnogo zdravih let, da bi srečno in dolgo vodil nas vse skozi vse viharje in ovire, da bi še hitreje korakali k našemu zgodovinskemu cilju, dokončni izgradnji samupravnega socializma.

Štafeti pa želimo srečno pot do cilja, katerega vsi radostno pričakujemo.

Vrhnika, dne 10. maja 1974.

6. MAJ — NAŠ OBČINSKI PRAZNIK. O BOGATEM PROGRAMU PRAZNOVANJA OBJAVLJAMO FOTO-REPORTAŽO.

SLIKA LEVO: NAJVIŠJI PREDSTAVNIKI SRS NA SLAVNOSTNI SEJI NAŠE SKUPŠČINE.

SLIKA SPODAJ: Z OTVORITVE SPOMINSKE PLOŠČE NA HIŠI, KJER JE BILA USTANOVLJENA KP VRHNIKA

Vodstvo nove skupščine

NA PRVI SEJI SKUPŠČINE OBČINE VRHNIKA, KI JE BILA 29. APRILA V DOMU JLA NA VRHNIKI, SO VSI TRIJE ZBORI IZVOLILI PREDSEDNIKA SKUPŠČINE, PREDSEDNIKA IZVRŠNEGA SVETA, SEKRETARJA SKUPŠČINE, PREDSEDNIKE ZBOROV IN NJIHOVE NAMESTNIKE:

predsednik Skupščine občine Vrhnika je DIPL. INŽ. BRANKO STRGAR, podpredsednik pa TONE KRAŠOVEC,

predsednik Zbora združenega dela je ANDREJ VIDOVIČ in njegov namestnik MARCEL TURK,

predsednik Zbora krajevnih skupnosti je RUDI DOBROVOLJC in njegov namestnik DIPL. PR. STANKO SAVIČ,

predsednik Družbenopolitičnega zbora je EMILIJA BRADAC in njen namestnik ANTON SOKAČ,

predsednik Izvršnega sveta skupščine občine je inž. MARJAN KRMAVNER,

sekretar Skupščine občine je DRAGO DEBELJAK, člani izvršnega sveta skupščine pa:

- inž. Andrej SKRT, za področje infrastrukture (urbanizem, komunala, stanovanjsko gospodarstvo in zeleni načrt),
- Krsto ALEKSIČ, za področje splošne ljudske obrambe,
- Helena PELAN, za notranje zadeve in splošne službe,
- Nada ŽNIDARŠIČ, za socialno skrbstvo in zdravstveno varstvo,
- Stane NOVAČAN, za kulturo in prosveto,
- inž. Marjan KRMAVNER in Miloš MAURI, za družbenopolitični sistem,
- Milan PALATINUS, Vinko MARKELJ in inž. Jože BLAŽIČ za posamezna področja gospodarstva.

Enajsto mesto v izvršnem svetu je skupščina pustila nezasedeno za področja, ki se bodo v prihodnje med delom pokazala kot najnujnejša.

Stvar vseh

(Ob 30. letnici organov za notranje zadeve)

13. maja je minilo trideset let, ko je bil na Stražnem vrhu nad Črnomljem ustanovljen oddelek za narodno zaščito — OZNA. V Sloveniji pa sta že leta 1941 delovala narodna zaščita in varnostno obveščevalna služba. Praznik službe notranjih zadev upravičeno uvrščamo med pomembne jubileje naše revolucije.

Prispevek njenih delavcev, ki so nenehno v boju, je velik. Od prvih akcij vosovcev proti okupatorju in njegovim domačim pomočnikom do predlanskega obračuna z ustaško tolpo v bosanskih planinah, je njihova pot polna žrtvovanja (do danes jih je padlo več kot 900), pogumna, polna odrekovanja in nesebičnosti. Toda ta pot se kljub hudim preizkušnjam, pa tudi zmotam, ni oddaljila od svojega revolucionarnega porenja.

Služba notranjih zadev je ob polni podpori in brezmejnem zaupanju ljudi med vojno in po osvoboditvi varovala pridobitve revolucije in graditve samupravnih družbe. Njeni delavci pa so tudi danes v nenehnem boju z notranjim in zunanjim sovražnikom, ta boj jih idejno in strokovno izpopolnjuje.

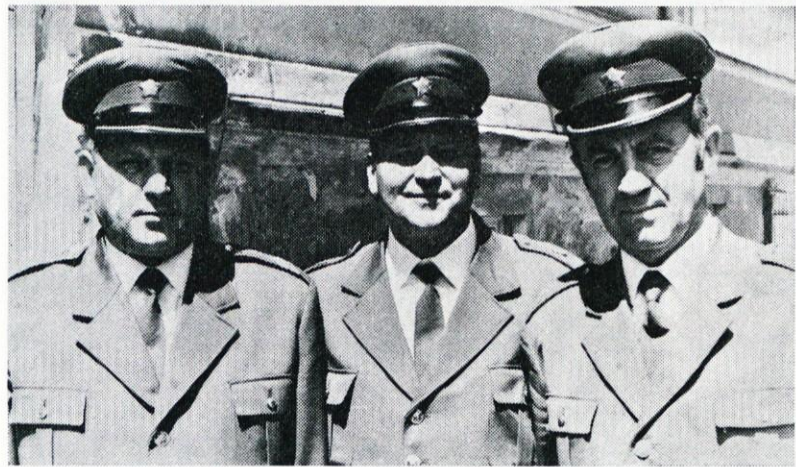
Danes, ko ugotavljamo, da so organi za notranje zadeve uspešno opravljali svoje družbeno poslanstvo trideset let, je čas, da vključimo slehernega občana v sistem naše družbene samozaščite. Sodelovanje v tem sistemu pomeni uresničevanje izvirnih pravic in dolžnosti občana, samoupravljalca, ki s skrbjo in dejavnostjo za lastno varnost in varnost države ter

družbe premaguje in odpravlja svojo varnost pri neposrednem opravljanju državnih zadev. To odtujenost bomo vsi premagali takrat, ko bomo odpravili sovražnikom vse možnosti, ki jih ima, da nam omejuje osebno svobodo in svobodo naše družbe. Organi za notranje zadeve so le del splošne skrbi samoupravne družbe za njeno varnost, to je strokovna služba, ki je neločljiv del samoupravnega sistema, tesno povezan s samoupravitelji in občani. Njihovo delo merimo, odvisno od tega, ali bolj ali manj uspešno

odpravljajo vzroke raznih družbi škodljivih pojavov, ali dajejo dovolj skrbi vzgoji, zlasti mladine, razvijajo odnose med ljudmi, katerih temelji so načela socialistične morale, zavarovanja človeških življenj, objektov itd. Toda prav je, da se zavedamo, da na to oceno vplivamo vsi, kajti uspešnost njihovega dela je močno odvisna od družbenih razmer, katerih tvorci smo spet vsi.

Ob tem jubileju iskreno čestitajo delovni ljudje in občani Vrhniko delavcem javne in državne varnosti.

Vladimir Knavs, Metod Prebil in Branko Fabjan — odlikovanci predsednika republike tovariša Tita

France Popit je prejel Cankarjevo plaketo

Obrazložitev, na podlagi katere se je skupščina občine Vrhniko odločila, da tovariša Franceta Popita razglasi za častnega občana naše občine, na podlagi katere se mu podeli »Plaketo pisatelja Ivana Cankarja«:

S politiko se je France Popit srečal že kot otrok, v svojih mladih letih, ko je spoznaval življenje družbe, v kateri je živel, brezobzirno izkoriščanje delavcev in mladega človeka, licemerstvo, težave in krivice, ki so vedno, kot po pravilu, zadrževale tiste in samo tiste, ki so s težavo povezovali dan z dnem in v sebi nosili gnev do družbene ureditve, ki jim ni ničesar zagotavljala razen izkoriščanja.

To je imelo odločilne posledice za življenjski in politični nazor Franceta Popita, za nje-

govo usmerjenost in spoznanje, da mora delavski razred sam izbojevati zmago, izbojevati svojo osvoboditev za prihodnost, za življenje, ki ga bo vreden.

Tako je razmišljal in zato je razumljiva takšna njegova življenjska usmeritev.

3. avgusta 1921 se začenja pot človeka, ki je v svoj življenjski kredito, v svoje cilje, za katere se je bojeval, vtikal spoznanja iz mladih let in jih nosil v svojem srcu vseskozi do leta 1941, pa odtlej naprej do osvoboditve in od leta 1945 do danes.

Ob tem pa je v vsakem obdobju v svojem življenju in delu med ljudmi in za ljudi dal poseben pečat.

Že kot otrok je spoznal boj za ekonomski položaj izkorišča-

nega delavca, tako doma na Vrhniku kot kasneje, ko se je vozil v šolo v Ljubljano v neurejenih železniških vozovih z delavci, za katere sam pravi, da so odločilno vplivali na njegov razvoj.

Med njimi je vzljubil delavsko preprostost, spoznal njihove težave in poglede na življenje.

Njegova šola je bila življenjska šola.

V njej je občutil vse protekcionizma, ki so ga uživali sinovi bogatašev in meščanov.

V sedmem razredu gimnazije je bil izključen iz vseh šol v Jugoslaviji zaradi naprednih pogledov, ki so se oblikovali v srednješolskem aktivu SKOJ in ob listu Slovenska mladina.

Izključen je bil zaradi privrženosti idejam komunizma.

To je dokončno opredelilo že tako usmerjeno politično vizijsko naravnost, ko je videl izhod in rešitev le v boju zoper obstoječi družbeni red.

Leto 1935 pomeni začetek njegovega organiziranega političnega dela. France Popit se je po izključitvi iz šole preživljal kot delavec. Leta 1936 je bil sprejet v SKOJ, štiri leta kasneje — 1940 — pa v članstvo Komunistične partije.

Na to je vplivala po svoje tudi okoliščina iz rojstnega kraja, kjer je že od leta 1926 v ilegali delovala organizacija KP.

Napredni delavci z Vrhniko in Notranjske so bili obsojeni na prestajanje kazni v zloglasni Sremski Mitrovici.

Te ljudi je spoznal in spoštoval, z njimi se je srečeval in ti so nanj, kot pravi, odločujoče vplivali.

Tako se je opredelil za politiko, ki je zagotavljala dobro delavskemu razredu.

France Popit je bil od leta 1935 do leta 1941 med organizatorji in potem glavni organizator KP na Vrhniku in na Notranjskem.

Gibanje za pravice delavcev je pridobilo tod že široko bazo, pritegnilo je ljudi.

Društva kmečkih fantov in deklet, levo krilo Sokolov, klubi esperantistov so bile tiste celice, kjer se je kovala nova napredna misel pod vodstvom KP.

V kulturnem življenju Vrhniko so bile prav tako prisotne napredne ideje. Igre, ki so jih prikazovali, so predvsem usmerjale ljudi v razmišljanje in v boj za boljše življenje.

Bile so angažirane, usmerjevalne in vzbujale naj bi predvsem odpor do vsega, kar so prikazovale, to pa je bilo ponižanje, trpljenje in krivice, vse kar je takrat doživljal delavec in majhen človek.

Knjižnice na Vrhniku in na Notranjskem so takrat hranile marksistično in napredno literaturo in tako po svoje vzbujale narodno zavest v Cankarjevem rojstnem kraju in njegovi oklici.

Tako organizirano in usmerjano življenje je imelo predvsem tele značilnosti, ki so pomembne za nadaljnji razvoj in ki so vezane na delo in prizadevanja Franceta Popita.

Predvsem se je tod razvijala KP, napredne sile so dobivale širše temelje, organiziranost boja za delavske pravice na Vrhniku in na Notranjskem je bilo v nenehnem vzponu.

Vse to je prispevalo k odločujoči diferenciaciji: ideja KP ima med delavci in delovnimi ljudmi močno podporo, široko zaslonbo v bazi.

Vrhniko in Notranjska stopata v leto 1941 organizirani za boj proti okupatorju.

Organizirajo se prostovoljci — borci za obrambo proti fašizmu in nacizmu. France Popit popelje v leto 1941 v boj, v partizane tovariše, s katerimi je skupaj koval napredne misli in se bojeval za novo podobo družbe, ne le za njih, ampak za vse, in ne le z njimi, ampak z vsemi naprednimi ljudmi tedaj.

Od aprila 1941 je bil sekretar Okrožnega komiteja KPS za Vrhniko, Cerknico in Notranjsko in od leta 1943 naprej komisar Notranjske operativne cone.

Veliko priznanje in velika odgovornost za opravljeno delo in za načrtovano politiko in akcijo, ki mora uspeti in zmagati. In zmagala je!

Tovariš France Popit, naš rojak, na pogovoru z gostitelji v Borovnici

Leto 1945 in leta po vojni. France Popit nosi s seboj ideje mladih let in vojne, ki so ga oblikovale v takšnega človeka in prvoborca za uveljavitev pravic delovnega človeka, kot ga poznamo še danes.

Opravljal je vrsto odgovornih političnih nalog od člana Izvršnega sveta, sekretarja Okrajnega komiteja ZK v Kranju in v Ljubljani, zveznega in republiškega poslanca, predsednika RS Zveze sindikatov do predsednika ZKS. Bil je delegat na kongresih v republiki in v zvezi.

Kljub vsem tem in številnim drugim odgovornim dolžnostim je France Popit vedno našel dovolj časa, da se je vračal na Vrhniko, bil tu aktiven tako kot nekdanj, skupaj z delavci, mladino in občani. Sodeloval je v mnogih delovnih akcijah pri postavljanju spomenika borcev NOB, pri izgradnji doma borcev, doma TVD Partizan in kopališča.

Vračal se je v svoj rojstni kraj in sodeloval v teh akcijah ne le zato, ker je čutil potrebo, da tudi sedaj sodeluje pri delu in pomaga tam, kjer je nekoč deloval kot aktivist, ampak tudi zato, ker je vedel in spoznal,

da lahko le v živem stiku z delovnimi ljudmi vedno znova in znova odkriva pravo vsebino dela in išče pobude za politično delovanje.

V svojem političnem delovanju je ohranil marsikaj, kar je spoznal koristnega in učinkovitega v svojem političnem delovanju poprej. Predvsem se zavzema za pravilen odnos do dela, ki mora biti resen, prizadeven in osvobojen besedičenja.

To hkrati pomeni, da se je treba problemov lotevati zavzeto in tam, kjer so in da je smisel vse dejavnosti v rezultatih dela.

Če pa je delo tisto, kar najkrajši slehernega človeka in komunista, potem je tudi v ospredju načelo, ki ga France Popit postavlja, da mora vsak živeti od svojega dela.

Zato se tudi bojuje proti neupravičenemu bogatenju, proti izkoriščanju drugih, proti vsem deformacijam.

In še tole: svoje politično delo je pričel kot mlad delavec, skojevec in komunist, zato z razumevanjem vključuje v življenje partije in v njeno delo mladi rod.

Tov. France Popit na ogledu obratov na Verdu

**Dopisujte
v Naš časopis**

Krajevna skupnost Podlipa

Tajnika krajevne skupnosti Podlipa, tovariša Kajetana BRENCETA, sem komaj odtrgal od dela za gasilsko veselico, ki je bila naslednjega dne, in ga poprosil, da sva se skupaj zapeljala k predsedniku krajevne skupnosti Srečku LESKOVCU, k Smrekarju po domače. Zelo odkritosrčen pogovor je zadel vsakogar in vse. Ni bilo treba veliko spraševati, misel je kar sama tekla od problema do problema in od rešitve do rešitve.

Krajevna skupnost zajema samo dve vasi, Podlipo in Smrečje, je pa po dolžini kar 15 kilometrov velika. Od tega

kadamska, ponekod nevarna in slabo vzdrževana. Podlipa je krajevna skupnost, ki ne pozna asfalta. Saj vedo, da ni denarja, vedo pa tudi, da v občini le marsikaj zgradijo, njihov most čez Podlipščico pa čaka na obnovo že tri leta. Avtobus včasih sploh ne pelje čezenj, ker ni dovolj trden. Po mnenju tajnika in predsednika krajevne skupnosti skupščina občine Vrhnika premalo skrbi za objektiven prioriteten red pri gradbenih in obnovitvenih delih. Oba sicer priznavata tudi svojo lastno krivdo za nerešene probleme — toda ta krivda je le v tem, ker tukaj živijo.

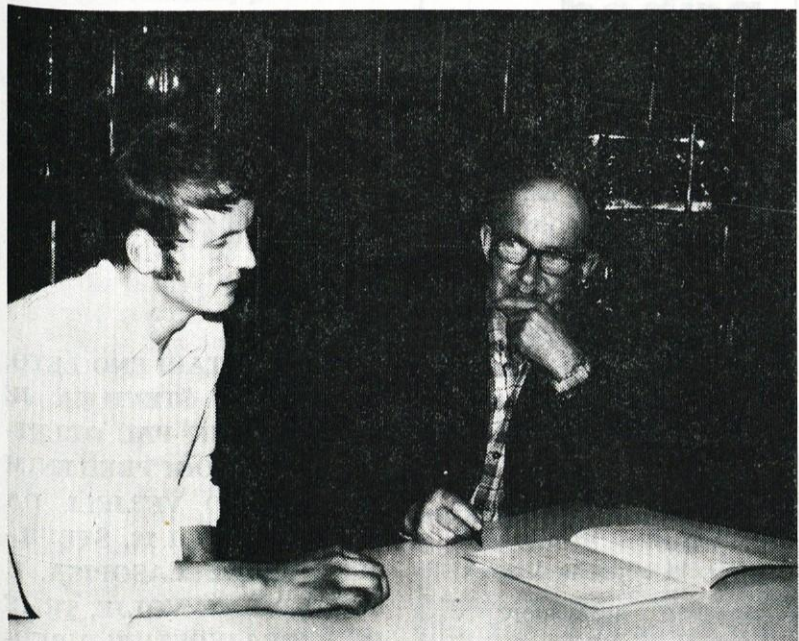
trov ceste, kdaj lahko upajo na asfalt do Vrhnike. Vedo, da je to še zelo daleč, a menijo, da bi jim skupščina občine kljub temu morala povedati, kdaj bodo na vrsti. Pripravljeni so čakati, da bi le vedeli, kdaj se jim bo želja uresničila.

Pa tudi to bi radi vedeli, če je res, da stane vzdrževanje makadamske ceste v petih letih toliko, kolikor bi stalo asfaltiranje. (Odgovor pričakujejo od Komunalno-stanovanjskega podjetja na Vrhniki!) Ker pa vedo, da ne morejo pričakovati veliko, bi radi vsaj dosegli rekonstrukcijo nekaterih najnevarnejših ovinkov proti Smrečju. Se jim bo želja izpolnila?

Cesta je njihov največji, a ne edini problem. Pravijo, da bi bilo treba razširiti telefonsko omrežje. Podlipa ima eno samo telefonsko številko. Smrečje je na boljšem, ker ima telefonsko zvezo prek Horjula.

Gasilci pa razmišljajo o novem domu — pa ne le za svojo organizacijo. Dom potrebujejo za uspešno delo vseh družbenopolitičnih organizacij in društev v kraju. Brez dvorane je težko karkoli uspešno organizirati. Gasilci so v kraju prav gotovo najbolj delovna organizacija. 17. maja letos so pod pokroviteljstvom IUV dobili nov gasilski avto in 13 novih uniform. Tudi mladinska organizacija dela kar dobro. V Zgornjem Smrečju so mladi zelo aktivni na kulturnem področju v KPD Ivana Cankarja v Šentjoštu. V kraju delujeta tudi krajevna organizacija ZB in SZDL. Zlasti na področju kulture se v poslednjem času stvari premikajo. Začeli so tudi z organizacijo izletov, za katere vlada veliko zanimanje.

Razveseljivo je, da se v zadnjem času zelo dobro razvija kmetijstvo. Skoraj vsako gospodarstvo (tudi polkmetje)

Predsednik in tajnik

je le ena tretjina krajevne skupnosti nižinska, ostalo leži v hribovitem svetu. Na robu Polhograjskih Dolomitov meji krajevna skupnost Podlipa na krajevne skupnosti Horjul (občina Ljubljana Vič-Rudnik), Rovte (občina Logatec), Zaplano, Staro Vrhniko in Ligojno. Pravo stečišče sosednjih občin in krajevnih skupnosti, pa vendarle vodi skozi Podlipo le makadamska cesta, ki daje kraju varljiv videz odmaknjenosti in zapuščenosti.

Za uvod objavljamo le še nekaj najosnovnejših statističnih podatkov, ki naj pripomorejo k večjemu razumevanju problemov, s katerimi se krajevna skupnost Podlipa največ ukvarja. Prebivalcev je 468 na 53 hišnih številkah v Podlipi in 51 hišnih številkah v Smrečju. 11 hiš pa je v obeh vaseh novih — še brez števil. Skupaj je zaposlenih 140 ljudi. Na delo hodijo največ na Vrhniko in v Žiri. »Čistih« kmetijskih proizvajalcev je skupaj le 15 (Podlipa 5, Smrečje 10). Zanimivo pa je, da se v Podlipi kar 50 % gospodinjstev ukvarja dodatno, tudi s kmetijstvom, v Smrečju pa 40 %.

V krajevni skupnosti so trije obrtniki, dva gostilničarja in ena trgovina. Ni nikaršne industrije. Sta pa dve šoli: »štirirazrednica« v Podlipi in podobna (nepopolna) na Vrhu nad Rovtami. Iz Smrečja se šolarji višjih razredov vozijo v Žiri, nekateri pa v Šentjošt in v Horjul, iz Podlike pa na Vrhniko. In njihova edina cesta veže ta čudna pota. Ta pa je slaba, ma-

Več kot so pripravljeni, sami nikakor ne morejo žrtvovati. Za asfaltiranje skozi Podlipo je vsako gospodinjstvo ob cesti pripravljeno prispevati kar 3.300 din v povprečju. Na takšen način bi lahko zbrali kar 135.000 din. Po predračunu pa bi asfaltiranje ceste skozi vas stalo za 1500 metrov 56 starih milijonov. Od tega bi jih morali plačati sami kar 28. Le kje naj

Znamenitost Podlike stara domačija, kjer so snemali film »Erazem in potepuh«

jih dobijo?! Občani ne razumejo, zakaj bi morali sami plačati kar 50 % investicije, kakor za lokalno cesto ali ulico. Cesta skozi Podlipo pa je širšega pomena. Močan (tudi tovorni) promet teče skozi Podlipo na Žiri in naprej. En del sredstev za to cesto bi vsekakor morala dati širša družbena skupnost. In če je toliko problemov že z asfaltiranjem borih 1500 me-

ima kosilnico, pa tudi težjo mehanizacijo. Občutek zapostavljenosti pa imajo tudi na tem področju. Zadruga nekako bolj uveljavlja nižinske predele. Kljub spremembam pa so še na najslabšem tisti, ki jim je dodaten (ali celo glavni) vir dohodka gozd. Na področju izkoriščanja gozdov so predpisi še zelo togi, monopolni in zavirajoči.

Ob koncu našega pogovora sta oba sogovornika izrazila željo, da bi vsi občani krajevne skupnosti bolj sodelovali pri odločanju o krajevnih zadevah. Zlasti naj to store tudi tisti posamezniki, ki zelo radi kritizirajo, storiijo pa le malo ali nič. Če pa že kritizirajo, naj to storijo raje na skupnih sestankih in ne v gostilnah.

Doro Hvalica

OPRAVIČILO

V PREJŠNJI ŠTEVILKI NAŠEGA ČASOPISA SE NAM JE V SEZNAM ODLIKOVANCEV S PRIZNANJEM OF VRNILA NELJUBA POMOTA.

PRI TOVARIŠU BRENCIČU JE NAMESTO IME JANEZ PO POMOTI NAPIŠANO FRANC.

SESTAVLJALEC SEZNAMA SE ZA NAPAKO ISKRENO OPRAVIČUJE, TOVARIŠU JANEZU BRENCIČU PA ČESTITA ZA PREJETO PRIZNANJE.

Dopisujte v Naš časopis

In memoriam

13. maja je umrla priljubljena družbenopolitična in pedagoška delavka Joža Lukačević. Ob veliki izgubi iskreno žaluje tudi uredništvo. Za spomin in slovo naj bodo objavljene besede, ki so bile pretresljivo izrečene ob odprtem grobu in fotografija pokojnice v njenem najljubšem okolju — med prvošolčki.

DRAGA KOLEGICA JOŽA!

Nemočni stojimo ob tvojem grobu. Radi bi se poslovili od tebe in se ti zahvalili za tvoje dragoceno življenjsko delo. Dobrih 30 let življenja si, draga Joža, poklonila mlademu vrhniškemu rodu. Še kot zelo mlado dekle si se odzvala klicu domovine in se pridružila partizanskim četam. Pomagala si osvoboditi naše prelepe slovenske kraje in se že takrat zapisala mladini, našim najmlajšim borcem — pionirjem. Z vsem svojim mladostnim žarom si jih vodila in poučevala in se ob osvoboditvi dokončno odločila, da boš stopila v učiteljske vrste. Prva leta učiteljevanja si preživela na najtežjih delovnih mestih v naši osvobojeni Primorski, kjer si orala ledino med našim, slovenskim življenjem. Po uspešnem delu si pred dobrimi petindvajsetimi leti prišla na Vrhniko in postala član našega dokaj številnega kolektiva. Brž si se vključila v delo in leto za letom vstopala v razred med nove učence in jim bila izredno priljubljena tovarišica. Posebno uspešno pa je bilo tvoje dolgoletno delo v elementarnem razredu, kjer si kot odličen pedagog stotine vrhniških prvošolčkov skorajda igrave naučila branja, pisanja, računanja in drugih veščin. Vedno si vso svojo skrb posvetila vsem otrokom, še posebno pa tistim učenčkom, ki so bili kakorkoli prikrajšani in prizadeti, da so tudi oni dohitevali v znanju svoje vrstnike in uspešno končali razred. V tem svojem iskrenem prizadevanju si nam bila svetel vzor. Za to tvoje delo toplja zahvala.

Ves naš kolektiv se zaveda, da smo s teboj izgubili odlično pedagoško in družbeno delavko in da bo med nami še dolgo ostal tvoj svetli lik človeka pedagoga. Strti se poslavljamo od tebe in ti moremo zaželeto le miren poslednji dom, tvojima dragima, hčerki in soprogu ter ostalim sorodnikom pa naše globoko sožalje.

Fotokronika

6. maja: Gostje na pogovoru s predstavniki delovnega kolektiva v Borovnici

Gostje v Parketarni Verd

S podpisa samoupravnega sporazuma o financiranju splošne in skupne porabe v občini Vrhnika

OK ZMS Vrhnika in njene akcije

1. V počastitev praznika dela so na predvečer praznika po vseh okoliških hribih zagoreli kresovi, ki jih je prižgala mladina. S tem se je tudi začelo praznovanje meseca mladosti oziroma niz akcij, ki potekajo ves mesec. V počastitev občinskega praznika smo v nedeljo, 5. maja organizirali tek osvoboditve, teden dni kasneje, to je 10. maja ob 17. uri smo

sprejeli štafeto mladosti pred Domom JLA. Tudi kviz o delavskem gibanju je pod streho. V počastitev dneva mladosti smo se v soboto, 25. maja udeležili orientacijskega pohoda, ki ga je organiziral občinski odbor ZRVS, popoldne ob 17. uri pa je bil v Verdu organiziran Tek mladosti. Sprejem pionirjev v mladince je bil v četrtek, 23. maja v Cankarjevem

domu in sicer za vse tri šole. 2. V počastitev občinskega praznika je bil v nedeljo, 5. maja ob 10. uri organiziran Tek osvoboditve, ki se ga je udeležilo 18 tekmovalcev, med katerimi je nastopil tudi veteran Franc Kovač, ki je kljub invalidnosti dobro tekkel, saj je ugnal več kot polovico precej mlajših udeležencev teka.

Pokal teka osvoboditve je osvojila ekipa garnizona Ivana Cankarja, za katero je tekkel tudi bivši mladinski državni prvak v krosu, vojak Lazarevič, ki je premočno zmagal pri članih. Drugi je bil Franci Petrič, tretji pa spet vojak. Pri mladincih je zmagal Sandi Jerič pred Susmanom in Hladnikom. Drugo mesto v ekipnem tekmovanju pa je zasedla ekipa Mladinskega aktiva Verd.

3. Kakor skoraj vsako leto, tako je tudi letos skozi Vrhniko šla Štafeta mladosti. V petek, 10. maja smo sprejeli štafeto palico od postojnskih mladincev pri mitnici na avtocesti, od koder je štafeto palico nosilo blizu sto mladih. Pred Domom JLA, kjer se je zbralo okoli tisoč ljudi, je bil sprejem štafete. Predsednik mladine je po govoru prebral pozdravno pismo tovarišu Titu za njegov 82. rojstni dan. Sledil je kratek kulturni program, ki so ga pripravili pionirji, nakar je ob zvokih godbe štafeta nadaljevala pot proti Logatcu, kjer smo jo na občinski meji predali logaškimi mladinci.

Jakob Susman

Sedma revija

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij občine Vrhnika je za občinski praznik 6. maja organizirala 7. revijo otroških in mladinskih pevskih zborov.

Na reviji so sodelovali mladinski zbor osnovne šole Ivana Cankarja (zborovodja T. Jurjevčič), otroški zbor osnovne šole Janeza Mraka (zborovodja Stanka Umek), otroški zbor osnovne šole Borovnica (zborovodja Zorc Marija), mladinski zbor osnovne šole Janeza Mraka (zborovodja Stanka Umek), mladinski zbor osnovne šole Borovnica (zborovodja Zorc Marija), Moški zbor Parketarne Verd (zborovodja T. Jurjevčič) in otroški zbor osnovne šole Ivana Cankarja (zborovodja Julči Drašler).

Revija je pred nabito polno dvorano Cankarjevega doma zelo lepo uspela. ZKPO občine Vrhnika pa je z njo množično in na dostojni kvalitetni ravni proslavila občinski praznik.

DH

Naslov našega uredništva:

Vrhnika, Cankarjev trg 8

Končno

Po celoletnem »brezvladju« so končno tudi na Logu dobili vodstvo krajevne skupnosti. 16. maja je konferenca krajevne skupnosti na svoji prvi seji izvolila petčlanski svet, predsednika in podpredsednika (Ludvik ROŽNIK in Tone VAHEN). Svet krajevne skupnosti ima nedvomno težko nalogo, saj bo moral z delom pridobiti zaupanje občanov, ki so nekoč že bili razočarani nad vodstvom svoje krajevne skupnosti.

Šele v prihodnjih petih letih

Na Komunalno-stanovanjskem podjetju na Vrhniki smo (na vprašanje v zvezi s hudim onesnaženjem Ljubljane) zvedeli, da je rešitev le v novem sistemu kanalizacijskih in čistilnih naprav, ki bodo na Vrhniki zgrajene najkasneje v prihodnjih petih letih.

Novo v ZRVS

Vrhnika organizacija ZRVS se je v aprilu začela temeljito pripravljati na orientacijski pohod in izpite za rezervne vojaške starešine. Vseh pet osnovnih organizacij ima v svojih programih načrtano organizacijo priprav na izpite. Organizirani bodo pogovori o vprašanjih, ki so bila objavljena v Naši obrambi.

Pomemben dogodek za vrhniško organizacijo so bile tudi volitve, še zlasti zato, ker bo organizacija imela v prihodnje svojega delegata v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine. S tem so občani Vrhnike brez dvoma izkazali zaupanje organizaciji, nas pa to

obvezuje, da bomo še bolj zavzeto opravičevali to zaupanje. Aktivnost organizacije je bila nagrajena tudi ob vrhniškem občinskem prazniku, saj je občinska organizacija ZRVS prejela priznanje OF.

Svojo aktivnost so okrepile tudi vrhniške partizanske enote. Za starešine je bil organiziran ogled okoliškega terena, ki je bil popestren z obujanjem partizanskih spominov tov. Kragulja in tov. Vintarja.

Za pripadnike partizanskih enot je bila v aprilu izvedena vaja, katere glavni namen je bil: preverjanje kondicije in spoznavanje z nočnimi oblikami bojevanja.

Janez Žnidaršič

Za naš prvi rojstni dan

PA SMO STARI ENO LETO. DVANAJSTA ŠTEVILKA JE ZA MESEČNIK PAČ OBLETNICA. IN MNOGI PRED ENIM LETOM NISO VERJELI, DA BO IZŠLA TUDI 12. ŠTEVILKA NAŠEGA ČASOPISA. Z MALO DOBRE VOLJE, TRME IN VZTRAJNOSTI V UREDNIŠTVU IN Z VELIKO MERO VAŠEGA RAZUMEVANJA IN POTRPEŽLJIVOSTI SMO PA LE USPELI. SHODILI SMO IN ODSLEJ BOMO OD ŠTEVILKE DO ŠTEVILKE TRDNEJŠI NA LASTNIH NOGAH.

KROG NAŠIH SODELAVCEV SE POLAGOMA ŠIRI. NAJOSNOVNEJŠE PIONIRSKO DELO JE OPRAVLJENO. TUDI TEHNIČNO SE POLAGOMA POSODOBLJAMO. DOBILI SMO NOV FOTOAPARAT, OBLJUBO ZA LASTNE PROSTORE, MORDA BOMO DOBILI POKLICNEGA UREDNIKA. SKRATKA VSE KAŽE, DA BOMO POSTALI ČASOPIS V PRAVEM SMISLU BESEDE. O TEM PA KAJ VEČ OB DRUGEM ROJSTNEM DNEVU.

Urednik

Mladi pevci na reviji zborov 6. maja

Kraguljevi spomini na partizanska leta

Končno smo le začeli z objavljanjem že večkrat obljubljenih in napovedanih spominov. Pravijo pač, da je vsak začetek težak. Ker je to prav gotovo tudi res, upamo in verjamemo, da bo, ko bo zapisovanje spominov steklo, naše delo veliko lažje.

V današnjem uvodu skuša tovariš Kragulj na kratko in zelo jasno začrtati okvir, v katerem so se dogajale zgoode in prigode, ki nam jih bo pripovedoval.

Prosili ste me, naj povem nekaj stvari, nekaj doživljajev iz vojnega časa. Ker se mi zdi prav, da zvemo kaj tudi o tistih naših ljudeh, ki so med vojno zelo požrtvovalno delali za nas, po vojni pa smo nanje kar pozabili, rad ustrežem vaši želji. Nekaj spominov sem že pripravil. Toda od takrat je minilo že mnogo časa, zato je težko te stvari skupaj spravljati. Ko je bila Jugoslavija napadena, sem stanovan na Stari Vrhnik pri Rodetovih. Tam sem imel priliko videti, kako hrabro so Italijani zasedli Jugoslavijo, saj so se bali vsakega znaka ob cesti ali na drevesu. Ko so zasedli vsa glavna mesta v Sloveniji, so se naselili tudi v Ligojni pri Vrhniku. Kmalu zatem pridejo pome in me odženejo na njihovo komando v Ligojno k Polk, po domače se tako pravi. Tam me sprašujejo, od kod sem doma, kaj delam tukaj in zakaj so na drevesih rdeči križi. S temi križi je bilo zaznamovano drevje, ki ga je bilo treba podreti, ker je kasneje tam tekla pot z Vrhnike proti Ligojni.

K Rodetovim je zahajal Stane Kavčič iz Borovnice, saj je v tej hiši včasih stanovan s svojo mamo. Prav kmalu mi je zapel vest o vstaji slovenskega in jugoslovanskih narodov. Takrat sem delal pri Prošniku na Vrhniku, skupaj z Mrakovim Francetom in Dešarjem Jencem iz Horjula. Dobro smo se razumeli in smo že takrat kakšno zagodli Italijanom. Partija in Osvobodilna fronta sta pozivali svoje pristaše, naj zbirajo orožje, municijo in drug vojaški material. Popravljali smo stare pištole in jih shranjevali v bližini svojega doma. Spominjam se, kako sem nesel veliko pištolo avstrijskega porekla iz Prošnikove delavnice v Podčelo. Prav tako se spominjam, kako sva z Mrakovim Francetom organizirala sestanek na Grilčevem griču nad Vrhniko zaradi zbiranja orožja ter odhoda fantov v partizane. Na sestanku so prišli Mrakov Franc, Vitar Jože, Bradeško Tine in Matevž, Štancerjev Oto in Mevčeva dva. Povedali so, da orožje imajo, ker pa nameravajo oditi v partizane, ga hranijo zase. Po večini so ti fantje res kmalu odšli v partizane.

Takrat so k Rodetovim iz Podčela razen Kavčiča prihajali še Cene Logar, Fortuna Matevž in Stane Dobovičnik. Iz Ljubljane pa sta prihajala Zlatner,

ilegalno ime Miklavž, in Darinka. Sprva sta prinašala Poročevalca, pozneje pa samo matrice zanj, pred Italijani sta to skrivala v aktovki z dvojnimi dnom. Kavčič je postavljaj javke v Razorski dolini pri Fortuni, v Podliski dolini, pri Voljču, pri Mrvcu, na Podpesku pri Plečnikovih itd. Skratka, kamor si stopil, s katerimkoli si govoril, povsod si čutil, da je skoraj ves narod proti okupatorju. Masovni sestanki so bili na stari Vrhnik nad vasjo pod kozolci, okoli Špikla, okrog Špiklovega čebelnjaka, kasneje na Suši, v Ligojni okoli transformatorja, na Drenovem griču v bližini Kuclerja in v sami Kuclerjevi delavnici, na Logu pri Vrhovcu, v Podlipi za šolo, na Krošljevem griču pri Krošlju, v Žažarju pod Žažarjem proti Podliski dolini, v Rovtah v Praprotnem brdu, v Zaplani pri starem Prčonu. Vse te sestanke so vodili člani takratnega okrožja, jaz pa sem jih spremljal kot kurir. Ta široka aktivnost OF je Italijane vznemirila. Začeli so z racijami. Nekega dne okrog štirih popoldne so začeli loviti ljudi po gostilnah in po cestah, vlačili so jih v Polakovo tovarno, sedanjo Industrijo usnja Vrhnika. Tam so jih na nek tajinstven način odbirali za internacijo, zelo malo pa so jih izpustili. Govorilo se je, da sta bila med italijanskimi vojaki dva Vrhničana, ki sta dajala podatke.

Povedati tudi moram, da so kmalu po okupaciji odšli v partizane prvi Vrhničani in sicer: Franc Popit, Tone Vidmar-Luka, Paseta, Andrej Verbič, Ciril Mlinar in še nekateri. Druga skupina pa je odšla po omenjeni raciji. Ti so prišli na Staro Vrhniko. Nekaj časa smo se skrivali na Čelu, od tam pa smo se premestili na Rupe in kasneje v Celarje v bližini Šentjošta. V tem logorju so bili: Stane Dobovičnik, Johan Srše, Ivan Cankar, Tolsti, doma nekje iz Goric pri Podpeči, kasneje Gorjan in njegov brat France, rekli so jim Kranjčeva dva, Švejk iz Butajнове in Vanjo Škrabar. Jaz sem imel stalne stike z njimi, saj sem bil na pol v ilegali. Ob neki akciji za hrano se ustavimo pri Mrvcu v Podliski dolini. Ob tej priliki nam začne Stane Dobovičnik deliti ilegalna imena. On postane Krt, Cankar Gams, jaz Kragulj itd. Od takrat vsa ta imena.

Nekako ob istem času je nastal prvi logor okrožja v Razorski dolini. Po mojih spominih sta prišla takrat v Razorsko dolino Franc Popit in Nace Voljč-Fric. Spominjam se, da nam je Popitova mama poslala rdeče zvezde, do takrat še nismo nosili na kapah zvezd. Spominjam se, da smo bili v opuščeni hiši na začetku Razorske doline: Franc Popit, Nace Voljč, Stane Dobovičnik, Vanjo Škrabar in jaz. Karabinerji so se nam že čisto pribli-

žali, Vanja, ki je stražil, pa jih še ni opazil, videl in slišal je zelo slabo. Skozi odprtino na podstrešju je gledal nekam daleč, karabinerji pa že pod hišo... Iz te hiše smo se preselili nasproti Fortuna v majhne smrekice. Tam smo bili Popit, Kavčič, Dobovičnik, Fortuna in jaz. Okrožje je imelo logorje od Vranjih pečin do Čela, to je hriba nad Staro Vrhniko. V te logorje so prihajali: Popit, Hribar Janez. Jan iz Borovnice, pisatelj Seliškar, Karel Grabeljšek-Gaber. Šinkovec Nande-Petl, Cene Logar iz Horjula, Žitko Janez, Malavašič Dolfe-Zajc, Fortuna Matevž in Ivan, Trček Franc-Ovsov in drugi.

Istočasno, ko je bila prej omenjena četa v Celarjih, logaška četa s Pehačkom v Žiberšah, okrožje v Razorski dolini, je bil na Špici varnostni vod, v katerem so bili: Ture iz Ljubljane, Mrak Franc in Erna, Brenčič Janez in Dora, Verbičeva smo ji rekli. Z njimi je imel zvezo Meten Franc s Stare Vrhnike.

Pri okrožju je odgovarjal za gospodarsko komisijo Šinkovec Nande-Petel, za vaško zaščito Škrabar Vanjo, sekretar okrožnega odbora OF je bil Malavašič Adolf-Zajc, za tiskanje Poročevalca in Radijskega vestnika je skrbel Matevž Fortuna-Srnjak. V Fortunovem čebelnjaku smo imeli tiskarno-tehniko, ki jo je poganjala lastna elektrarna. Kakor sem že prej povedal, so nam za Poročevalca iz Ljubljane prinašali matrice, v naši tehniki pa smo Poročevalca na ciklostilu, pozneje na šapirografu razmnožili. Prav tako tudi Radio vestnik. Imeli pa smo tudi svoj radijski aparat. Natiskano smo sortirali in določili za vsako vas število izvodov, na zavitke napisali naslove in še ponoči raznesli na vse kraje, da so dobili vsi vaščani enkrat ali dvakrat na teden novice iz vseh front in kaj se je zgodilo doma.

Ker sem že omenil gospodarsko komisijo, naj povem še to, da je bil Šinkovec Nande poleg svojih organizacijskih sposobnosti znan tudi po velikem, lahko rečem največjem nahrbtniku in kadar so kilogrami presegli normalno težo, me je na dolgih relacijah zelo rad imel za sodelavca. Takrat me je Petelj navadil tudi kaditi.

Po vaseh se je organizirala vaška zaščita, za katero je bil odgovoren Škrabar-Vanja. Zaščita je bila zelo močna. Zaščitniki so podnevi delali, ponoči pa stražili, ker so Italijani najrajši ponoči vdirali v vasi.

Povedati še moram, da je bil leta 1942 ves dolomitski predel osvobojen razen Vrhnike, Logatca, Rovt, Horjula, Polhovega Gradca in Dobrove. Partizani so se podnevi s kolesi vozili po Stari Vrhnik, Ligojni, Drenovem griču, Bevkah, Sinji gorici, Logu itd. Takrat se je govorilo, da bo vojne že čez dva meseca konec. Ko sta okupator

in domača reakcija videla ogromen razmah naših sil, sta organizirala belo gardo, najprej v Šentjoštu. Ko je nekega večera naša patrulja, v kateri so bili Leskovec Jaka, Pajser Jaka in Tone, prišla v Šentjošt, so z zvonika začeli streljati nanjo. Nekaj tednov kasneje so v Dolomitih nastale nove belogardistične postojanke. Belogardisti so polovili naše aktiviste, jih odvlekli v postojanke in jih postavili pred odločitev: ali v internacijo zaradi sodelovanja s partizani ali pa v belo gardo. Zaradi strahu so se mnogi odločili za belo gardo. Moram pa povedati tudi to, da so se nekateri zaščitniki sami povezali z belo gardo, na primer Škantlov Matevž s Stare Vrhnike, prej naš vnet aktivist, član vaške zaščite, še pred nekaj tedni mi je dal nov mitraljez, češko zbrojevko. Ko spet pridem k njemu, mu rečem: Ali imaš kaj hrane za nas? On pravi: Veš kaj, pridi jutri zvečer, bo svež kruh. Naslednji večer pa sem se prej ustavil pri Jerebu, kjer smo se tudi pogosto ustavljali. Ena izmed deklet mi vsa preplašena pravi: Pojdi hitro na hrib, pridem takoj. Ko potem malo postojim na hribu, res pride za mano in mi v strahu pripoveduje, da je Škantlov Matevž postavil belo gardo na vasi. Že med njenim pripovedovanjem počijo strelji pri Škantlu. Mimo sta namreč prišla Ivo Kenk s Stare Vrhnike in Leskovec Jaka z Vrhnike, oba partizana. Namesto mene, ki so me čakali, so beli napadli njiju. Končalo se je srečno. Približno tako je bilo tudi v Podlipi. Nekateri zaščitniki pa so kljub temu, da so bili mobilizirani v belo gardo, ostali zvesti našemu gibanju, imeli so z nami stalne stike vse do svojega odhoda v partizane.

Partizani so nekatere belogardistične postojanke napadli, a ker so bili Italijani in beli v premoči, se jim ni posrečilo bele garde uničiti. Partizani so morali Dolomite zapustiti, kljub temu, da je bilo to ozemlje zelo pomembno zanje, saj je tu peljala glavna cesta Ljubljana-Trst, tu je bila tudi meja med nemško in italijansko okupacijsko cono. Čeprav so Nemci to mejo prepregli z bodečo žico, jo zaminirali, so šle vse naše zveze z Gorenjsko preko te meje. Po odhodu partizanskih vojaških enot iz Dolomitov so tu ostali le aktivisti okrožnega komiteja in okrožnega OF odbora, ter aktivisti rajonskih komitejev in odborov OF. Čeprav jim je bilo delo zaradi okupatorskega nasilja otežkočeno, to ni prenehalo. Lahko rečem, da se v Podliski dolini in okoliških krajih to delo še danes čuti. Aktivistova ali kurirjeva noga je prinesla naš časopis ali radijske vesti in drug tiskan material v vsako hišo, ne glede na to, kakšne pripadnosti so bili njeni stanovalci. Spominjam se,

da tedaj skoraj ni bilo mladega človeka v tej okolici, da ne bi znal zapeti katere pesmi iz partizanske pesmarice. Še danes jo znajo. Hočem reči, da naša prisotnost v teh krajih tudi po odhodu partizanskih vojaških enot ni prenehala. Aktivnost naših ljudi od funkcionarja, kurirja ali vaškega aktivista pa do simpatizerja je v teh krajih vzbudila takšen polet in moralno v ljudeh, da ga moja preprosta roka ne zna do kraja popisati. V mnogih primerih so ljudje čakali na naš časopis ali Radio vestnik tako kakor so čakali otroci bajtarjev na kos kruha od matere, ki ga je šla služiti h kmetu sosedu. Če bi ponoči med vojno stal na vrhu Ulovke in poslušal lajati pse, bi slišal, v katerih smereh se partizani približujejo hišam, kje hiti kurir z nujno pošto iz okrožja v bataljon, v četo, odred glavni čtab ali pa k vaškemu predsedniku.

To je bilo povedano na kratko, skoraj bi rekel v nekaj besedah, kaj se je med vojno dogajalo v tej okolici. V prihodnje pa nameravam pripovedovati o dogodkih, ki sem jih preživel s tovariši.

Ta naša starodavna cesta in ljudstva ob njej

Vrhnika ni poznana samo zaradi svojih naravnih lepote v bližnji in tudi bolj oddaljeni okolici, temveč tudi zaradi svojega položaja ob zelo ugodni naravni poti iz srednje Evrope, predvsem iz Podonavja k Jadranskemu morju in v severno Italijo. Zelo ugodna naravna pot tod mimo je zato, ker so Postojnska vrata najlažje prehodna v vsem alpskem in predalpskem svetu. Skozi Postojnska vrata in dalje čez Kras ta pot zaradi primitivnih prometnih možnosti pred 2000 in več leti gotovo ni bila brez težav, a v primerjavi z vsemi drugimi severno od Jadranskega morja in Italijo pa je bila prav gotovo najkrajša in najlažja.

Ta, po naravi najprimernejša pot s severa proti jugu Evrope, je že od davne preteklosti prinašala našim krajem velike gospodarske in kulturne prednosti: nastala so prva pristanišča, skladišča in nakladališča, razvila se je trgovina z raznovrstnim blagom in pojavili so se kulturni stiki v obliki zamenjave raznovrstnih umetniško izdelanih predmetov.

Pa ne samo koristi, temveč tudi nemalo opustošenj in gorja je prinesla ta pot, saj se je po njej pomikala vrsta ljudstev, ki so v svojem pohlepu po bogastvu in tuji lastnini neusmiljeno pobijali nedolžne ljudi in požigali revne in razkošne domove. Tedaj je bilo pobitih stotisoče ljudi vseh sta-

rosti, uničena nešteta mesta ter opustošena rodovitna polja. In prav o prehodih bolj ali manj divjih, bolj ali manj kulturnih ljudstev mimo današnje Vrhnike, bo predvsem govora v tem zapisu.

V starejši železni dobi, ki se je pri nas začela okoli tisoč let pred našim štetjem in jo imenujemo tudi halštatska po mestu Hallstadt v bližini današnjega Salzburga, so živeli na sedanjem slovenskem ozemlju Iliri, prvo po imenu znano ljudstvo. Na to ozemlje so se naselili s severozahoda Evrope in se v večini bavili s pastirstvom, s poljedelstvom znatno manj. Le tisti, ki so živeli v obmorskih krajih, so se bolj bavili z ribištvom ali pa z gusarstvom, to je ropali so grške in rimske trgovske ladje, ki so plule v mestne kolonije na vzhodni jadranski obali.

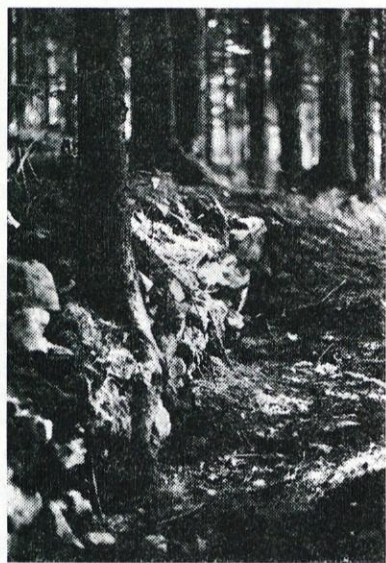
Precej obljudeni so bili v železni dobi tudi južni predeli današnje Slovenije, kakor Kras, Notranjska in Dolenjska, ker so tod mimo, kot je bilo že prej omenjeno, zaradi primerne lege in ugodnega prehoda peljale trgovske poti iz celinske notranjosti. To nam pričajo bogate najdbe denarja in umetno izdelanih predmetov za vsakdanjo rabo kot orožje, posoda in nakit, kar so trgovci prinašali iz dežel daljnega severa in juga. Iz tega obdobja je dobro poznana situla (neke vrste vrč), ki so jo izkopali v Vačah pri Litiji in jo sedaj hranijo v arheološkem muzeju v Ljubljani. Je neprecenljive vrednosti, ker so na njej umetniško vdeleni prizori iz znamenite Homerjeve pesnitve Iliade. V zvezi s tem naj omenim posebno enega od velikih raziskovalcev — arheologov Slovenca Valterja Šmida, ki je med obema vojnoma veliko kopal po Sloveniji in tako pomagal do mnogih pomembnih zgodovinskih odkritij. Raziskoval je tudi na Vrhniki, le škoda, da svojih odkritij ni objavil v kakšni znanstveni reviji. K sreči pa se je ohranilo precej najdenega gradiva in poleg tega tudi dragocen načrt starega zidovja ob Ljubljani. Iz teh raziskav in najdenega materiala so strokovnjaki ugotovili, da je tu ob Ljubljani ostanek trga zgodnjorimskega prekladališča.

O stari vodni in kopni poti do Jadranskega morja ter o precej razviti trgovini ob njej govori tudi pripovedka o Argonavtih, ki so pri iskanju čarobne ovnove kože pod vodstvom Jazona pluli iz Grčije do Črnega morja in se od tu vračali po Donavi, Savi in Ljubljani. Na Vrhniki — Nauportusu so ladjo oprtali na ramena, oziroma po valjih povlekli do reke Timav, od koder so po morju odjadrali v domovino.

V četrtem stoletju pred našim štetjem je pridrla iz zahodne Evrope, prav iz današnje Francije, na ozemlje Slovenije in še dlje na jug keltsko ljudstvo, ki se je pomešalo s tu živječimi Iliri. Ker pa so bili Kelti nosilci višje kulture (Latenške po kraju La Tene v Švici) in bolj bojevit, so kmalu zavladali nad manj razvitimi rodovi. Bili pa so Kelti v manjši-

ni, zato so prevzeli od Ilirov jezik in ime. Kot poljedelci, bodelniki in trgovci so Kelti uporabljali veliko železa, in to za izdelovanje orodja, orožja in nakita. Prvi so tudi začeli uporabljati plug na dve kolesi in kolovrat ter kovali denar. Gradil so tudi utrjena mesta in gradove.

Arheologi so odkrili, da je tudi na tleh današnje Vrhnike stala keltska naselbina, ki so jo ustanovili že v prvi polovici četrtega stoletja pred našim štetjem.

Ostanki rimskega zidu

Že dvesto let pred začetkom našega štetja so začeli pohlepniti, a vojaško dobro urejeni in disciplinirani Rimljani s pripravami za nova osvajanja, a tokrat proti vzhodu na ozemlje Ilirov, kjer so slutili bogate vire za svoj nadaljnji gospodarski razvoj in še večjo vojaško krepitev. Tu so namreč bili še obsežni, a ne izkoriščeni bogati rudniki, veliko rodovitne zemlje in neizčrpne množice ljudi, ki naj bi bili rimski gospodi kot brezpravni sužnji porok za še udobnejše in razkošnejše življenje.

Oprti torej na močne vojaške postojanke, zlasti v Ogleju, so začeli Rimljani v času vladanja prvega cesarja Oktavijana Avgusta z vojaškimi pohodi na ozemlje Ilirov na področju severno od alpskega in našega predalpskega sveta. Ti so se sicer hrabro upirali, ali veliki premoči rimske vojske le niso bili kos in zato so tudi podlegli. Po velikem uporu Iliro-Keltov, ki je temu kmalu sledil in so ga Rimljani po nekaj letih krvavo zadušili, se je njihova oblast tu močno utrdila.

Prebivalstvu v na novo zavojevanih ozemljih so Rimljani zaplenili vse imetje ter jih spremenili v sužnje, kolikor se niso seveda umaknili v težje dostopne hribovite predele in tam dalje živeli v relativnem miru in svobodi.

Rimska doba je bila vsekar naprednejša od predrimske to je Iliro-keltske. Napredek se je kazal v umnejšem obdelovanju zemlje, v uvajanju novih rastlin, na primer vinske trte, v spretnejši graditvi mest in prometnih objektov (marsikje še danes stoji mostovi, ki so jih zgradili Rimljani) ter v uvajanju rimske zakonodaje in politične uprave. Delno so tudi izsušili Ljubljansko barje ter regulirali Ljubljano tako, da so

uravnali njeno strugo od Podpeči proti Ljubljani (Emoni). To so napravili predvsem zaradi prevažanja podpeškega marmora in drugega gradbenega materiala.

Posebno v graditvi cest so bili Rimljani neprekosljivi mojstri, saj so uporabljali svojevrstno tehniko pri gradnji in ceste trasirali po geološko najprimernejših terenih, izogibajoč se prenekaterih prezahtevnih cestnih profilov, da ne bi bili prevozi prenaporni. Trasa ceste iz Emone v Nauportus in še dalje je potekala približno tam, kjer se še danes vije, oziroma se bo vila avtocesta iz Ljubljane na Vrhniko in dalje proti Logatcu.

Tako so tudi preko naših krajev kmalu začeli graditi solidne ceste ter ob njih prva mesta kot Emono in Nauportus. Ta so postala središča uprave in trgovine ter centri, od koder so širili svojo kulturo in latinski jezik. Ob cesti so ustanavljali vojaška taborišča z utrdami, katerih ena je bila na prostoru sedanje župne cerkve na Hribu, ki pa je nastala verjetno šele po tretjem stoletju našega štetja in to zaradi varstva že ogrožene ceste.

Rimski oblastniki so precej izkoriščali tudi železovo rudo, ki je je bilo še kar dosti, posebno v okolici Vrhnike, pri Vačah in v Šmihelu pri Postojni. Posekali pa so nemalo gozdov, ker so les nujno rabili za gradnjo trgovskih in drugih ladij. Vendar pa gozdov na Krasu niso uničili samo Rimljani, ker je bil Kras že prej bolj redko poraščen.

V četrtem stoletju našega štetja je začel rimski imperij naglo slabeti in propadati. Bogastvo in sužnji so bili glavni dejavniki za pomehkuženje rimskih državljanov, medtem ko so se prav v tistem času nerimska ljudstva, posebno germanska, hitro krepila in razvijala svojo vojno tehniko po vzorcu rimske. Niso pa propadanja zakrivali samo našeti činitelji, bistveno je bilo predvsem dejstvo, da se je sužnjelastniški red preživel in s njegovi nosilci po neizprosni razvojni zakon morali prej ali slej izginiti.

Da bi lažje Rimljani odbijali napade in preprečevali vdore germanskih in drugih napadalcev, so tudi na sami Vrhniki in v njeni neposredni okolici zgradili obrambni zid s številnimi utrdami. Še danes lahko sledimo ruševinam tega zidu nad Verdrom in dalje pod Ljubljanski vrh. Pa tudi nekatera imena kot Frtica in Mirke (lat. murus — zid) nas najbrž na to spominjajo.

Nauportus je bil prvič hudo prizadet od samih rimskih legionarjev, ki so tu varovali del Ilirika, da ne bi prišlo ponovno do uporov. Ko so ob smrti cesarja Augusta leta 14., ko ni bilo večjih bojev, legionarje zaposlili pri delih na močvirnih območjih, kjer so verjetno regulirali Ljubljano, ali pa gradili ceste po Ljubljanskem barju, so se uprli in ob tej priliki plenili po okolici ter zažgali mesto Nauportus.

Najhujše razdejanje v teh krajih pa so povzročili pohodi divjih Hunov sredi petega stol., saj so prav oni uničili večino mest in pobili največ ljudi.

Stari pisci takole opisujejo to mongolsko ljudstvo: Prvotno so živeli v stepah med Uralom in Kaspijskim jezerom. Bili so grdega obraza, posebno moški, ker so dečkom takoj ob rojstvu porezali lica, da jim zaradi brazgotin kasneje niso mogli rasti ne brki ne brada. Bili so zelo utrjeni, hrabri in divji, to pa zato, ker so se neprestano bili za plen in pašnike.

Vrhunec slave in moči so dosegli Huni, ko jim je vladal kralj Atila. Z večjo vojsko se je leta 452. napotil proti Rimu, da bi ga izropal in porušil, in prav na tem pohodu je njegova vojska porušila mesti Emono in Nauportus, tako da so za njima ostale le ruševine. Brez ovir je prihrumel do vrat »večnega« Rima, a na prošnjo papeža Leona I. je vsemogočni Atila mestu prizanesel. Vrnil se je na Ogrsko, kjer je kmalu umrl, zadet od kapi. Hunska država je zaradi nesloge med Atilovi sinovi razpadla.

Že leta 476. pa je germanski poveljnik najemniških čet v Rimu Odoaker odstranil zadnjega, komaj štirinajst let starega cesarja Romula Avgustula, ki so mu rekli tudi cesarček, in tako napravil konec nekdanjega slavni rimski državi. Odslej je to naše ozemlje prehajalo v roke raznim osvajalcem, dokler niso v drugi polovici šestega stoletja začeli prodirati z ravnin severno od Karpatov proti zahodu Slovani. Ena veja teh je sčasoma prevzela ime Slovinci, in to so bili naši neposredni predniki.

Slovani so torej dobrih sto let po pohodu divjih Hunov začeli s prodiranjem proti jugu in zahodu ter poselili ozemlja do Jadranskega morja in do Furlanske nižine, kjer so se trdoživi ohranili do današnjih dni, čeprav so jih, posebno one v današnji Benečiji, zadnjih sto let načrtno potujčevali.

Anton Aškerc, naš pesnik balad in romanc, je napisal pesem Atila in slovenska kraljica in je po pesniški svobodi (licen-za poetica) postavil nasproti Atilu in njegovi divji hordi Beneške Slovence s kraljico Vido na čelu, čeprav so takrat Slovani še v prvotni domovini mirno obdelovali polja in pasli svoje številne črede.

Zamislil si jih je obkoljene v Landrijski jami, nedaleč od Sv. Petra Slovenov pri Čedadu, kjer jim preti smrt od gladi in mečev hunskih vojščakov. Ali bistra in hrabra Vida je z zvi-jačo rešila svoj tabor. Poslala je Atilu meh žita s sporočilom, da hranijo še toliko mehov žita v jami, kolikor je v njem čistega zrnja. Kralj Hunov naj bi se sporočila ustrašil in za vedno zapustil lepo Benečijo.

Namenoma je pesnik postavil prav Beneške Slovence v boj z Atilo, ki je v pesmi gotovo predstavljal brezobzirnega zatiralca, samo zato, da bi jih bodril v težkih dneh narodnega zatiranja, ki se je nad njimi začelo po letu 1866., ko so v dobri veri glasovali za Italijo, da bi

se s tem rešili absolutistične avstroogrške monarhije.

S ponosom lahko ugotovljamo, da duh Aškerčeve pesnitve še danes preveva naše rojake onkraj meje na Tržaškem, Goriskem in v Beneški Sloveniji, tako da jih tudi najhujši in podli izpadi nekega Almiranteja in njegovih pajdašev ne bodo nikoli zlomili. Borili se bodo, dokler jim ne bodo priznane vse pravice, ki jim pripadajo po mirovnih pogodbah in dogovorih ter končno tudi po vseh postavah človečanstva.

To sem napisal predvsem zato, da nam ostane v spominu tudi ta davna preteklost, ki je bila pogosto neprijetna in da jo spoznajo tudi naši najmlajši občani.

Viri: Realna knjižnica — Zgodovinska učna snov za ljudske šole v Avstroogrski, Zgodovina starega veka, Skripta Višje pedagoške šole, Brošura ob 50. letnici vrhniške šole, Obzornik 74/3, Zgodovina slovenskega naroda, Slovenske balade in romance.

Hinko Ravbar

Čenče, čenče, čenče

Naše prve čenče v pretekli številki so sprožile prenekatero čenčo. Nekateri menijo, da so čenče preveč čenčaste in spet drugi, da so preveč navadne, češ, koliko hujših stvari je v naši občini, ki bi morale priti v čenče. Kakorkoli že, vsi menijo, da so čenče potrebne — tudi v Našem časopisu.

1.

Predsedstvu občinske konference ZMS na Vrhniki smo v prejšnji številki malo za šalo in malo zares očitali nedelavnost — predvsem pa nesklepčnost. To seveda ne drži vedno, saj so se na sprejemu po slavnostni seji skupščine za občinski praznik zbrali v nedvomno »sklepčenem« številu. Naš predlog: še na svojih sejah naj bogato strežejo s hrano in pijačo, pa z udeležbo ne bo težav.

2.

Na zboru občanov na Zaplani je predsednik krajevnega odbora SZDL vrgel izkaznico nekega člana predenj na tla z »zelo glasno« ugotovitvijo, da nima njegovega podpisa. Zaplaninci sedaj razmišljajo o tem, če se splača ponarejati podpise v izkaznicah SZDL — zaradi »političnih metod« vročkrvnega predsednika.

3.

To pa za spremembo sploh ni čenča, je preprosta žalostna resnica: v Cankarjevem domu na Vrhniki so »prastari« stoli glasnejši od slehernega govornika, pevc in igralca. Kulturni skupnosti predlagamo organizacijo izvirnih koncertov »za škripajoče stole in slepoto odgovornih faktorjev«.

4.

In še druga resnica o stolih na Vrhniki: v starem domu JLA teh koncertov ne bo, ker tam stolov sploh ni — v dvorani je namreč streljšče.

Pa tretja resnica o stolih? Vrhnika (oziroma Verd) ima tovarno stolov! Četrta resnica o stolih pa ni o stolih, temveč o stolčkih. O da, teh pa je dovolj.

5.

Vrhnika potrebuje poklicnega organizatorja kulturnega življenja in še posebej prirediteljev, organizatorja, ki bo vedel, kaj je uspešna propaganda in primeren repertoar in ne nazadnje, ki bo vedel, da je cvetlični šopek, postavljen pred orkester JLA iz Ljubljane, na vsem svetu darilo orkestru in ne le dekoracija, ki jo sekretar neke organizacije po koncertu odnese s sabo še za naslednjo prireditev ali okras delovnih prostorov.

6.

Naša fotokritika je obrodila sadove: organizacije in naše uredništvo na Cankarjevem trgu 8 že imajo nove napisne table. Tudi izmaličenega napisa Delikatesa na bližnjem vogalu ni več. Morda pa nam bo uspelo pregnati tudi rdečo »ameriško ladjo« izpred Mantove, ki sicer ne kviri estetskega videza parkirnega prostora, zato pa prav gotovo vznemirja manj bogate od tistega, ki je avto »zavrgel« v spomin na lastno nadutost in »presitost«.

7.

In ker smo že pri avtomobilih, svetujemo tistemu, ki je pred Mantovo ukradel z urednikovega spačka oba brisalca, vsaj malo socialnega čuta. Če je dež in so brisalci za varno vožnjo nujno potrebni, naj pušti vsaj enega.

NAJPOGOSTEJE OMENJANA IN KRITIZIRANA DELOVNA ORGANIZACIJA V NAŠI OBČINI JE PRAV GOTOVO KOMUNALNO-STANOVANJSKO PODJETJE VRHNIKA. VČASIH KRITIKO ZASLUŽIJO, VELIKOKRAT PA LETIJO NANJE STRELE ŽE ZATO, KER SE UKVARJAJO Z DEJAVNOSTJO, KI ZELO NEPOSREDNO PRIZADEVA VSAKODNEVNE INTERESE IN POTREBE SKORAJ SLEHERNEGA OBČANA. DA BI LAHKO SODILI NEPRISTRANSKO IN POŠTENO, JE PRAV, DA SPOZNA MO OBE PLATI MEDALJE. PREPUSTILI SMO ZATO BESEDO TOVARIŠU VLADIMIRJU ROTU. V NEKOLIKO DALJŠEM ZAPISU VAS BO SKUŠAL SEZNANITI TUDI S TEŽAVAMI KOLEKTIVA KOMUNALNO-STANOVANJSKEGA PODJETJA IN NAKAZATI NEKATERE REŠITVE ZANJE.

Dejavnost komunalno-stanovanjskega podjetja

Dejavnost Komunalno stanovanjskega podjetja je takega značaja, da je močno povezana s standardom in ostalimi življenjskimi pogoji vsakega občana. Prav iz urejenosti na področju komunalno stanovanjskega gospodarstva v mestu ter občini, se občuti standard in družbena zainteresiranost. Na Vrhniki je velikokrat slišati upravičeno, velikokrat pa tudi neupravičeno kritiko dela Komunalno stanovanjskega podjetja. Ne v opravičilo, ampak v informacijo bomo skušali prikazati dela, ki jih opravljamo, ter predlog bodoče ureditve.

- Sedaj vodimo in urejamo naslednje dejavnosti:
- urejanje in vzdrževanje cest IV. reda in zimska služba,
 - urejanje in vzdrževanje parkov in zelenic,
 - urejanje in vzdrževanje javne razsvetljave,
 - urejanje in vzdrževanje glavnega vodovoda,
 - urejanje in vzdrževanje glavne kanalizacije,
 - urejanje in vzdrževanje javne snage,
 - urejanje pokopališča,
 - urejanje in vzdrževanje športnih in kulturnih objektov,
 - vzdrževanje stanovanjskih in poslovnih objektov,
 - urejanje in oddajanje stavbnih zemljišč,
 - projektiranje in načrtovanje za lastne potrebe in potrebe občanov.

Poleg teh pa imamo v svojem sestavu še naslednje dejavnosti: transport, vodovodno inštalaterstvo, zidarstvo, mizarstvo, pralnico in geodetske storitve.

V večjih, pa tudi srednje velikih mestih obstaja za vsako dejavnost svoje podjetje, kot npr. cestno podjetje, vodovod, kanalizacija, javna snaga, javna razsvetljava itd.

S tako razdelitvijo dejavnosti se lahko doseže strokovnost na vsakem področju. Toda, kot nam je znano, tudi tam zadeve niso vedno najbolj urejene. V naši občini pa taka razdelitev dela ne bi imela ekonomske osnove, zato se tu srečujemo z velikimi težavami, v stalni živčni napetosti, pritisku občanov, neurejenimi odnosi z občino, s premalo zaposlenimi delavci — predvsem strokovnjaki.

Trenutno je sestav naslednji:

1. direktor	1
2. gradbeni tehniki	3
3. geometra	2

4. osebe v administraciji	3
5. osebe v računovodstvu	6
6. skladiščnik	1
7. inkasanta	2
8. delavci	45—50

Vsekakor je za tako obsežno in raznoliko delo premalo delavcev, predvsem pa premalo strokovno usposobljenih ljudi, ki bi direktno odgovarjali za posamezne dejavnosti.

Prav sedaj, ob ustanavljanju samoupravnih interesnih skupnosti, je čas, da se tudi v naši občini na področju Komunalno stanovanjskega gospodarstva napravi red.

Osebo smatram, da je na Vrhniki dovolj dobrih strokovnjakov, ki jih je potrebno združiti v skupen team, ki bi vodil in urejal vso dejavnost na področju Komunalno stanovanjskega gospodarstva. Nikakor pa se ne sme dopustiti tako stanje, kot je bilo doslej, ko so strokovnjaki iz istega področja in iste dejavnosti na različnih delovnih mestih samostojno in samovoljno, brez skupne povezave različno odločali o zadevah širšega družbenega pomena.

Menim, da bi tak team uspešneje in v zadovoljstvo vseh opravljal te naloge, združen s proizvodno delovno enoto ter vzdrževalno servisno službo. Predvsem pa je potrebno urediti odnose in razmejiti pristojnosti med občino, krajevnimi skupnostmi in posameznimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Vse strokovne zadeve bi morale reševati na novo reorganizirano podjetje, seveda v tesnem sodelovanju z vsemi samoupravnimi skupnostmi. **Dejavnosti na relaciji podjetje—samoupravna skupnost bi morale biti urejene pogodbeno.**

Pri tem pa ne bi smel noben izmed partnerjev gledati le na finančni uspeh, pač pa vedno stremeti za najboljše strokovne in čimbolj funkcionalne rešitve. To bi dosegli le z dobrimi strokovnimi službami, v katere bi povezali vse strokovnjake, katerih delovno področje je na nek način povezano z upravljanjem podjetja, zlasti pa tiste, katerih delovne naloge se nanašajo na pripravljanje predlogov, odločitev, analiz, ekspertiz in podobnih materialov, potrebnih pri odločanju. Seveda tu ne mislimo le na strokovnjake s tehničnega področja, ampak tudi na strokovnjake z drugih področij. V strokovne službe bo potrebno vključiti tudi vse vodilne delavce podjetja, ki naj bodo strokovno usposobljeni. Iz tega jasno izhaja, kakšno vlogo ima za uspešnost podjetja strokovnost.

Predvsem pa bo potrebno posvetiti več pozornosti željam in interesom občanov, ki bodo svoje potrebe in ideje posredovali preko samoupravnih interesnih skupnosti.

Sedaj je že ustanovljena samoupravna stanovanjska skupnost, ki ima v svojem setavu še 5 samoupravnih enot:

- a) samoupravno enoto za stanovanjsko graditev,
- b) samoupravno enoto za reševanje socialnih vprašanj (solidarnostni sklad),
- c) samoupravno enoto za gospodarjenje s tanovanjskim skladom,
- č) samoupravno enoto za gospodarjenje s skladom stavbnih zemljišč,
- d) samoupravno enoto za gospodarjenje s skladom mestnih zemljišč.

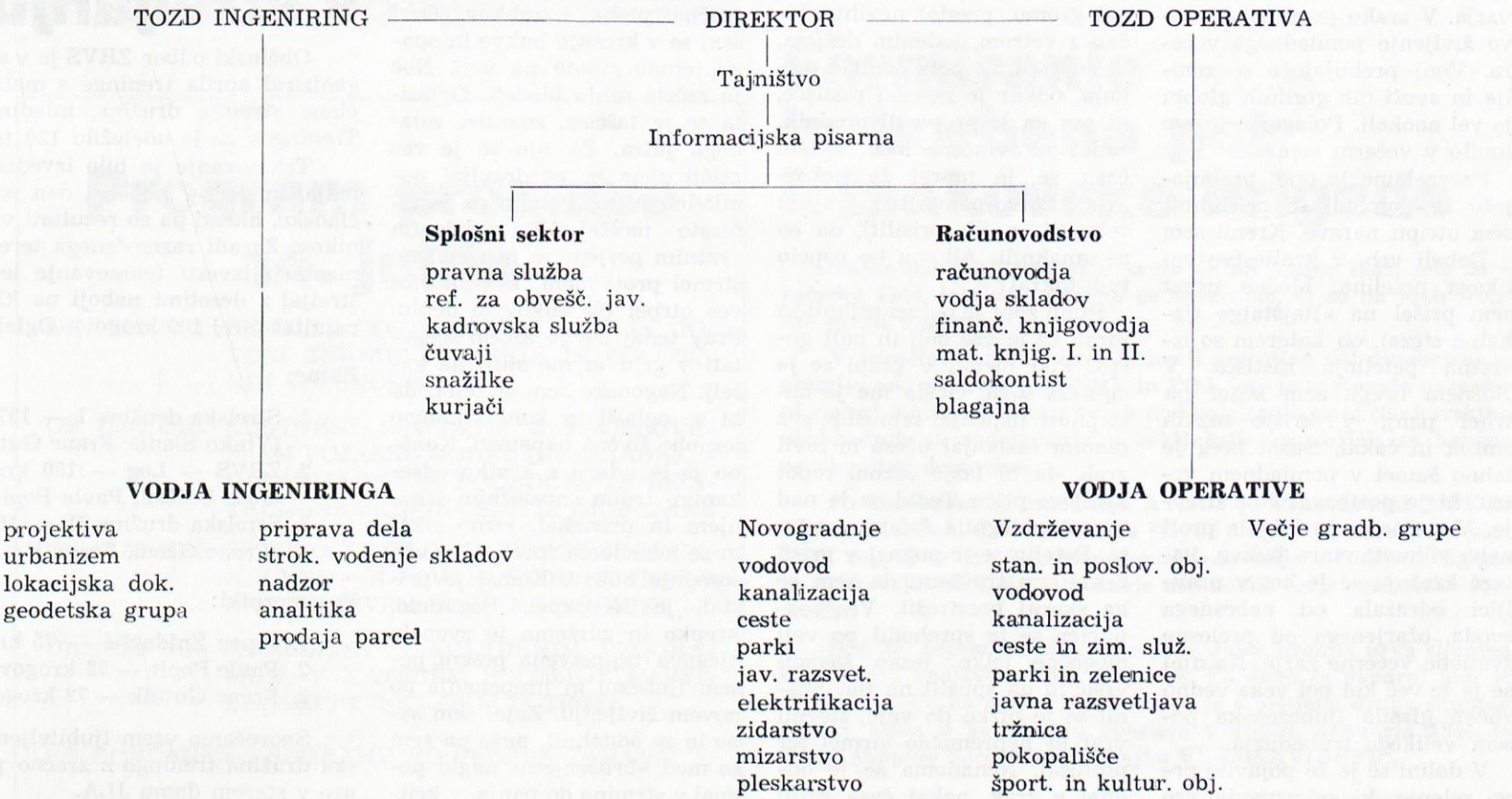
Ob ustanovitvi samoupravne interesne komunalne skupnosti bo potrebno te enote delno preusmeriti. Enote pod točkami a, b in c se lahko združijo, ker so po svoji dejavnosti močno povezane, enote pod točko č in d pa bi se morale tudi združiti in preusmeriti v samoupravno komunalno interesno skupnost, kjer bi bil tudi sklad krajevnih skupnosti, ki je tudi že ustanovljen.

O vsem delovanju na področju Komunalno stanovanjskega gospodarstva je obvezno čimprej doseči samoupravni sporazum, po katerem bi delovni ljudje in občani kot uporabniki komunal-

Dom počitka

Kako kaj napreduje gradnja doma? Dom dobiva dokončno zunanjo obliko. V njem pa kar mrgoli najrazličnejših obrtnikov. Če bo šlo tako naprej, bodo prav kmalu položeni tlaki in tudi pleskarji bodo dokončali svoje delo. Tudi s stroški je doslej šlo vse v redu. Bistvenih podražitev materiala ni bilo. Vsa oprema bo domača in je tudi že naročena. Verjamemo, da bodo vsa dela opravljena v predvidenem roku. Uprava doma mora čimprej pripraviti vse potrebno za sprejem varovancev. Vse kaže, da bo interesentov več kot smo predvidevali zlasti iz okolice.

Franč Stržinar

nih storitev soodločali na področju komunalnih dejavnosti posebnega družbenega pomena, predvsem pa o naslednjih vprašanjih:

— o dolgoročnih in srednjeročnih programih razvoja posameznih komunalnih dejavnosti v občini, oziroma krajevni skupnosti ter o letnih planih dela komunalnih organizacij,

— o investicijah v komunalne objekte, oziroma naprave ter o njihovem financiranju,

— o pogojih in načinu opravljanja posameznih komunalnih storitev, kakor tudi o pravicah in obveznostih ustrezne komunalne organizacije v zvezi z opravljanjem takih storitev,

— o spremembi predmeta poslovanja, o razširitvi oziroma zožitvi poslovanja, na katerem deluje komunalna organizacija ter o spremembi sedeža komunalne organizacije,

— o spojitvi komunalne organizacije z drugo organizacijo, o organiziranju temeljnih organizacij združenega dela, o sestavu komunalne organizacije, kakor tudi o osamostovitvi enote komunalne organizacije v samostojno organizacijo ali o pripojitvi take organizacije k drugi organizaciji,

— o razpolaganju s komunalnimi objekti oziroma napravami,

— o cenah in tarifah komunalne storitve in prispevke,

— o vrstnem redu zadovoljevanja potreb po komunalnih storitvah v primerih, ko zaradi objektivnih razlogov ni mogoče zadovoljiti vseh potreb hkrati,

— o imenovanju in rezreševanju poslovnih organov komunalnih organizacij,

— o statutih komunalnih organizacij,

— o drugih vprašanjih, za katere je tako določeno z odlokom občinske skupščine ali družbenim dogovorom v občini.

Naloge, ki jih moramo čimprej rešiti, pa bi bile:

— posvetiti več pozornosti drobnim uslugam,

— čimprej pričeti z gradnjo solidarnostnih stanovanj,

— urediti javno snago,

— dokončati pokopališče in mrliške vežice,

— zgraditi nov rezervoar in čistilne naprave za vodovod in razširitev vodovodnega omrežja do Dragomerja in Bevk,

— zgraditi kolektor in čistilne naprave za kanalizacijo,

— opremiti strojni park in preiti na mehanografsko obdelavo podatkov,

— zgraditi upravne in poslovne prostore.

Da bi delo uspešneje potekalo, naj bi bila bodoča ureditev podjetja takšna, kakršno prikazuje tabela na strani 7.

Vsekakor ni to edina in najboljša varianta. S tem smo hoteli le prikazati dejanska dela in potrebe na tem področju. Predlog smo pripravili v največji želji, da se stanje uredi in da pri tem sodeluje čim širši krog občanov in odgovornih forumov ter da se spodbudi delovna zavest v podjetju in pri občanah. Le tako bomo dosegli uspeh in nadaljnji razvoj, da bomo lahko ponosni na videz in urejenost naselja.

V upanju, da smo vsaj delno prikazali dejansko stanje in potrebe jutrišnjega dne, pričakujemo podporo družbenopolitičnih forumov za uresničitev potreb in želja občanov.

Vladimir Rot

Klic pomladi

Tudi v gore je prišla pomlad. Toplo sonce aprilskih dni se je naglo spuščalo k zahodu. Zlati žar je obseval samo še vrhove Debelega vrha in Sušnega brega. Prekrasen je bil pogled na Veliko belo steno, ožarjeno od zahajajočega sonca, ki se ponosno dviga nad dolino Anžlovarja. V zraku je trepetalo novo življenje pomladnega večera. Vonj prebujajoče se zemlje in sveži dih gozdnih globin je vel naokoli. Polagoma je vse tonilo v večerni somrak.

Prevzel me je opoj prebujajoče se pomladi in prislunil sem utripu narave. Krenil sem v Debeli vrh, v kraljestvo velikega petelina. Močno ugret sem prišel na »Rajštajg« (jahalna steza), ob katerem so izvrstna petelinja rastišča. V Sušnem bregu sem sedel na trhel panj, v kritje nizkih smrek in čakal. Sušni breg je lahko šumel v pomladnem vetru, ki je pozibaval golo drevje. Mogočno se je dvigala proti nebu silhueta stare bukve, katere krošnja se je kot v pravljici odražala od nebesnega svoda, ožarjenega od prelesne svetlobe večerne zarje. Na njej se je že več kot pol veka vedno znova glasila ljubezenska pesem velikega ljubadurja.

V dolini se je že pojavilo prvo zelenje, ki se vzpenja vse

višje v breg. Zacvetela je češnja. Na osojnih robovih pa še vedno leži dovolj snega, in na njegovi belini ni težko najti velikih umazanih lis od iztrebkov, ki pričajo, da so rastišča že zasedena in da tja hodi v gredi skrivnostni pevec. Preživel je že več pomladi, kljuboval gromu, prestal nevihte, bičan z vetrom, ledenim dežjem, in snegom. Že peta pomlad prihaja, odkar je zasedel rastišče, ki mu ga je prepustil prednik, zadet od svinčene toče. V tem času se je moral že nekajkrat krvavo pomeriti s svojimi tekmeči in jih prisiliti, da so se umaknili. Ali mu bo uspelo tudi tokrat?

Ptičji zbor je počasi utihnil in mrak se je vse bolj in bolj gostil. Pod menoj v grapi se je oglasila sova. Obšla me je nestrpnost, napenjal sem sluh, si z dlanmi zaslanjal ušesa in lovil zrak, da bi lažje zaznal ropot kraljeve ptice. Tedaj se je nad menoj potegnili frfatajoča črta. Petelin se je pognal v gredi z velikim truščem, da sem se ga skoraj prestrašil. Ves razburjen se je sprehodil po veji mogočne jelke, jezno šavnil vršič in ga spustil na tla. Stisnil se je nizko do veje, stegnil vrat in nepremično strmel ter poslušal. Nenadoma se je odgnal v zrak, nekaj časa krilil

na mestu, potem pa se je zapelel v krošnjo stare bukve. Tu se je nato vnela srdita borba, med njim in njegovim mlajšim tekmečem, ki je ždel na debeli vodoravni, iztegnjeni veji. Zaletel se je proti njemu in ga z udarci peruti skoraj zbil z veje. Zatem sta se začela nervozno prestopati, se ponovno pognala drug v drugega in se neusmiljeno obdelovala, da je frčalo svatovsko perje daleč okoli. Mladec se je kmalu zasopel in začel pešati. Starec pa ga je vztrajno napadal in kljuval, ves prevzet od ljubosumja in slep za okolico. Zmeden razpraskan in poražen se je mladec umaknil za sosednji rob. Zmagovalec pa se je ponosno sprehodil po veji sem in tja, udaril s peruti, dvignil glavo, razširil rep v pahljačo, povsili perutnice in zapeljal kočijo. Izza Velike gore se je razlil sij polne lune. Petelin je vzdrgetal, dvignil glavo in previdno nekajkrat zaklepal. Nenadoma je vneto zatrljal prvi del svoje ljubezenske pesmi, odtrgal »kluk«, glavni udarec in namesto brušenja čudno zakrehal. To krehanje mu je povzročalo velik napor. Nekaj časa se je tako pačil, nakar se je umiril za spanje. Prepričan sem bil, da bo zjutraj pel še bolj burno in hrepeneče. Obšla me je neka notranja tesnoba ob misli, da mu bo morda to jutro poslednje. Po vseh štirih sem se naglo zmuznil izpod njega in v medli mesečini odšel skozi gozd proti »Petelinovi koči« — lovski koči. Spotoma sem pregnal srnjaka, ki me je dolgo karal in se jezil, da je moral z ležišča.

Luna je prešla že dobršen del poti, ko sem se naglo odpravil proti Sušnemu bregu. Poševno padajoči odsev lune je dajal okolici prekrasno podobo. Vse je bilo še v spokojni nočni tišini. Kot prikazen sem se pomikal naprej skozi stoletni gozd, le tu in tam sem trčil ob kamen, ki se je strkljal po strmini, ali pa je počila suha veja pod nogami. Ko sem prišel v bližino, kjer sem zvečer petelina zaslišal, sem počakal. Pomladni veter je zašumel v vrhovih mogočnega drevja. Nekajkrat se je skoraj po meni usula močna ploha iztrebkov. Ozrl sem se v krošnjo bukve in opazil temno gmoto na veji. Noč je začela rahlo bledeti. Oglasila se je taščica, znanilec mladega jutra. Za njo se je ves ptičji zbor in pozdravljal pomladno jutro. Petelin pa je trimasto molčal. Z nasršenim vratnim perjem je nepremično strmel proti meni, ki sem stal ves otrpel ob bukovem deblu. Prav tedaj me je začelo ščegetati v grlu in me siliti na kašelj. Nagonsko sem si želel, da bi se oglasil in končal mučno tesnobo živčne napetosti. Končno je le udaril s kratko odsekanim, trdim enozložnim trkanjem in prenehal, jezno sikal in se nenadoma spreletel v vrh sosednje bukve. Komaj je pristal, je že zapel. Pogumno, krepko in zdržema je zvenela njegova tajinstvena pesem, pesem ljubezni in hrepenenja po novem življenju. Zajel sem sapo in se oddahnil, nato pa sem se med »brušenjem« naglo pognal v strmino do panja, v krit-

je smrek. Bil sem prav pod njim. Na vzhodu je zažarela jutranja zarja. Moj pevec pa je zanosno »klepal«, »trljal« in »brusil«. Dvignil je glavo, jo sklonil kot v pozdrav vzhajajočemu soncu. Obšla me je nepopisna radost ob skrivnostni podobi. Za hip me je zgrabila lovska strast, da bi si utrgal kovinski cvet sredogorja. Iz zlobne misli me je zdrnil petelin, ki je prav tedaj nenadoma prenehal s svojo skrivnostno pesmijo. Povesil sem puško in trdno sklenil, da mu vsaj tokrat še prizanesem. Kakor da bi razumel moje misli, se je znova vpel. Zaigralo mu je sr-

ce, povesil je peruti, se ves razširil, v prsih pa mu je razbija- lo, drobil je kitico za kitico. Izza bližnjega roba se mu je odzval glas neveste, ki ga je vneto vabila. Zavedel se je svojega poslanstva, razširil mogočne peruti in se v elegantnem loku lagodno speljal do nje.

Zdramil sem se iz zamaknenosti, veder in krepak. Pomirjen sem odšel v dolino. Spotoma sem ga videl še enkrat, tokrat na tleh. Vozil je kočijo, še šopiril in se zdaj pa zdaj pognal visokov z rak. Krog njega pa so veselo kokodakale družice.

Tone Rus

Od Zaplane do Dubrovnika

Krajevna skupnost in krajevni odbor SZDL sta dolgo razpravljala o tem, kako mlade v kraju bolj angažirati. Sklenili so organizirati izlet, ki naj da vzpodbudo za nadaljnje delovanje.

Izlet v Dubrovnik so si udeleženci morali plačati kar sami, a je kljub temu dosegel svoj namen, saj jih je združil v skupni akciji.

In rezultat: Mladi so ustanovili svoj aktiv in so zelo dejavni v Gasilskem društvu. Pripravljajo igro s svojo gle-

dališko skupino in sodelujejo v vseh krajevnih organizacijah.

Svojega namena pa nikakor niso dosegli tisti, ki so se potrudili širiti lažne vesti, češ, da so na izlet šli s sredstvi Gasilskega društva. Šli so s svojim lastnim denarjem in z zvrhanom mero volje do skupne akcije, ki pa je nekateri očitno ne kažejo preveč.

Mladi bodo z lastnim aktivom in z zelo delavnim predsednikom Milanom Minškom v prihodnje prav gotovo še veliko dosegli.

Udeleženci izleta v Dubrovnik. Manjka le fotograf — duhovni vodja izleta Gregor Mesec

Občinsko prvenstvo v streljanju

Občinski odbor ZRVS je v sodelovanju s strelsko družino organiziral aprila treninge z malokalibrsko puško za člane ZRVS, člane strelske družine, mladino, pionirje in pripadnike JLA. Treningov se je udeležilo 120 tekmovalcev.

Tekmovanje je bilo izvedeno v počastitev praznika šestega maja, in sicer v nedeljo, dan pred praznikom. Ekipa so bile tričlanske, hkrati pa so rezultati veljali tudi za vrstni red posameznikov. Zaradi razmočenega terena v Matjaževki so morali organizatorji izvesti tekmovanje le za stoječi stav. Vsak strelec je streljal z desetimi naboji na klasično krožno tarčo (maksimalni rezultat torej 100 krogov). Oglejmo si kakšni so bili rezultati:

Ekipa:

1. Strelska družina I — 187 krogov (Vinko Sladič, Franc Gutnik, Anton Sajovic)
2. ZRVS — Log — 180 krogov (Jože Dolžan, Pavle Popit, Franc Čepon)
3. Strelska družina II — 151 krogov (Franc Grom, Franc Krajnc, Franc Dolinar)

Posamezniki:

1. Janez Žnidaršič — 75 krogov (ZRVS — Vrhnika)
2. Pavle Popit — 72 krogov (ZRVS — Log)
3. Franc Gutnik — 72 krogov (Strelska družina)

Sporočamo vsem ljubiteljem strelskega športa, da ima strelska družina treninge z zračno puško vsako nedeljo od 9. do 12. ure v starem domu JLA.

JŽ